

D i a l o o g

Goed en kwaad, relatief of absoluut?

Het is heel gewoon geworden om te zeggen dat goed en kwaad relatief zijn, cultuurafhankelijk en individueel. In zekere zin is dat waar. Wat goed is voor een baby is misschien niet goed voor een tiener. Een volwassene heeft weer heel andere dingen nodig. Een stel regels waar je aan moet voldoen – dat is een zaak voor de overheid en de wet. De overheid zorgt met haar regels voor het raamwerk waarbinnen wij onze keuzes maken. Op dezelfde manier zorgen ouders met hun regels voor het raamwerk waarbinnen kinderen kunnen groeien, leren en opbloeien. Regels die daarvoor niet goed zijn, zijn dus een belemmering.

Is het goed om op zondag rust te nemen? Ja, het is heel gezond om een dag in de week de wereld de wereld te laten, je te bezinnen, je in jezelf terug te trekken. En die dag in de week kan zondag zijn. Is het kwaad om niet op zondag rust te nemen? Nee, voor de een is het een gewoonte waar aan gehecht wordt, voor de ander is zaterdag de rustdag. En weer een ander krijgt op woensdag van het werk vrij. Er is een algemene natuurwet dat het niet gezond is voor mensen om de hele week door te werken. Per cultuur wordt dit anders vertaald in lokale regels. Het is goed om met de algemene natuurwet mee te werken. Het is niet goed om je eigen manier om dat in te vullen aan een ander op te dringen.

Een ander algemeen feit is dat het goed is respect te hebben voor ouderen. Hoe dit vorm

krijgt kan per persoon en per cultuur verschillen. Voor de een is respect voor ouderen er voor zorgen dat ze op een waardige, persoonlijke manier hun laatste jaren kunnen doorbrengen. Voor de Nederlandse samenleving is het op dit moment de norm om ervoor te zorgen dat er efficiënte verpleeg- en verzorgingshuizen zijn, met alle medische en fysieke zorg. Het nadeel hiervan is dat het inzicht dat kan komen met het in zicht zijn van de dood, niet overgedragen wordt aan komende generaties. De dood lijkt erg ver weg als je nooit oude mensen tegenkomt omdat deze in verzorgingshuizen opgeborgen zijn. Kinderen zien ook niet meer dat zorgen weliswaar zwaar is, maar ook intrinsieke voldoening biedt: gewoon omdat het moet gebeuren, niet omdat je er geld voor krijgt. Respect voor ouderen, is dat het afzonderen van bejaarden in grote gebouwen? Ik weet het niet. Het is weliswaar goed voor hun fysieke gezondheid, maar geestelijk en psychologisch valt er nogal wat op af te dingen. Is het kwaad om ze daar te verzorgen: natuurlijk niet, hierover bestaat geen absoluut oordeel.

In andere culturen houdt respect voor ouderen méér in dan hun verzorging en het luisteren naar hun verhalen. Gehoorzaamheid wordt daar inbegrepen in respect. Ik denk persoonlijk niet dat dat goed is. De jonge generatie heeft zijn eigen dynamiek, kent de huidige wereld beter en staat middenin de actie. Ook dat verdient respect. De jonge mensen hebben het recht hun eigen fouten te maken en zelf nieuwe horizonten te ontdekken. Het is niet aan de oudere generaties

om dat te limiteren of aan banden te leggen. Op grond van een mondiale cultuur is gehoorzaamheid aan ouderen (en ik heb het nu niet over kinderen) dus niet meer een waarde die “mee” kan in de huidige tijd.

Nauw daarmee hangt de vrijheid van meningsuiting samen. Naar mijn idee is dit een fundamentele waarde, omdat conflicten en problemen nooit op een eerlijke manier opgelost kunnen worden als bepaalde kanten van het verhaal niet gehoord mogen worden. Dit betekent niet dat er geen respect, zorg en gevoeligheid nodig is bij het uiten van je mening. Een ander mens beschadigen is nooit goed. Als het doel van je mening uiten alleen is om wraak te nemen, pijn te veroorzaken of een schokeffect te doen ontstaan, dan ben je niet bezig voor het algemeen goed. Aan de andere kant: de samenleving heeft als plicht ervoor te zorgen dat alle meningen die respectvol en eerlijk zijn, gehoord kunnen worden. Dat we daarmee ook de deur openzetten voor een boel onzin, is dan maar zo.

Goed en kwaad bestaan. Goed is dat wat de samenleving, en de individuen daarin, helpt om te groeien, problemen onder ogen te zien en te leren. Kwaad is dat wat het goede schaadt, de veiligheid en gezondheid doet afnemen en de vrijheid van individuen aantast. Zodra we proberen deze algemene richtlijnen te vertalen in specifieke op te leggen voorschriften, komen we op een hellend vlak terecht. Het is niet een kwestie van goed of kwaad, maar ieder maakt daarin een persoonlijke keuze.

Katinka Hesselink